

**Sancti Epiphanii Episcopi Constantiæ Cypri, Opera Qvæ
Extant Omnia**

Epiphanius <Constantiensis>

Coloniæ Aggripinæ, Anno M.DC.XVII.

Eiusdem libellus de mensuris ac ponderibus, & de asterisco ac obelo,
deque notis ac characteribus in diuinæ Scripturæ interpretibus per
Originem vsurpatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80258](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80258)

A est à Thoma, & cum Apostolis cibum accepit, & cohabitavit cum ipsis quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Imo ingressus est foribus conclusis, & ingressus ostendit nervos & ossa, typum clauorum, & typum lanceæ, quod ipsum esset vere corpus, & quod coniunctum esset in vna unitatem, & in vnam Deitatem, non expectans amplius ut patiatur, non amplius moriens, velut sanctus Apostolus ait: Surrexit Dominus, non amplius moritur, mors ipsi non amplius dominatur: passibile impassibile, & passionis exors permanens semper diuinum cum corpore & anima, & vniuersa humanitate. Et quod ipse Deus existens ascendit in celos, & sedet in dextera Patris in gloria, non depositio sancto corpore, sed conuio in spirituale, in vniuersa Deitatis perfectione. Quemadmodum etiam circa nostra corpora futurum est, quæ nunc seminantur animalia, resurgunt spiritalia. Quæ nunc seminantur in corruptione, resurgunt in incorruptibilitate. Quæ nunc seminantur in morte, resurgunt in immortalitate. Si itaque nostra corpora sic, quanto magis illud sanctum & innarrabile & incomparabile ac sincerum, & Deo coniunctum, quod vnum est de cætero vni forme, velut etiam in hoc testatur Apostolus dicens, Etiam si cognouimus secundum carnem Christum, at nunc non amplius cognoscimus. Non quod diremit carnem a Deitate, sed quod ipsa maneat, & Deo coniuncta sit, non autem amplius secundum carnem, sed secundum spiritum, velut ait, sanctificationis, ex resurrectione à mortuis Iesu Christi Domini nostri, hunc simul Deum habens passionis exort & passum, & sepultum, & qui resurrexit & ascendit in gloria, venturus ad iudicandum viuos & mortuos, velut dicit in veritate. Cuius regni non erit finis. Etenim credit hæc mater nostra, sancta Ec-

B clesia, quemadmodum ipsi vere prædicatum est, & vere præstitum est. Quod obdormiemus omnes ac resurgemus cum corpore hoc, cum anima hac, cum toto nostro organo, ut vnusquisque recipiat prout fecit. Quod est resurrectio mortuorum, & iudicium æternum, & regnum celorum, & requies iustis, & hereditas fidelium, & tripodium cum Angelis eorum, qui fidem seruauerunt & castitatem ac spem, & Domini mandata. Vere insuper & prædicatum est, & certo confirmatum est, ac creditur, quod alij resurgent in vitam æternam, & alij in iudicium æternum, velut scriptum est in Euangelis. Quæcunque enim dicit Apostolus & omnes sanctæ Scripturæ, vera sunt: etiam si apud incredulos & male intelligentes aliter accipiantur. At nostra est hæc fides, & hoc præmiu, & hæc mater nostra Ecclesia, per fidem seruans, & per spem confirmata, & dilectione Christi perfecta, in confessione, in mysteriis, in purgatoria lauacri virtute: nempe *Euntes baptizate in nomen Patris ac Filii ac Spiritus sancti* in nomen Diuinæ Trinitatis, in nomenclaturas nullam differentiam habentes, sed quod Deus vnus nobis in Lege, & in Prophetis, & in Euangelis, & in Apostolis, in veteri & in nouo Testamento prædicatus est, & annuntiatus ac creditus, Pater & Filius & Spiritus sanctus, non ut coniunctio sit Deitas, sed Trinitas vere perfecta perfectus Pater, perfectus Filius, perfectus Spiritus sanctus. Vna Deitas, vnus Deus. Cui gloria, honor, imperium, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

*Finis Anacephalæoseos, siue Summa totius Operis Panarij appellati,
D. Epiphaniij Episcopi.*

EIVSDEM EPIPHANII LIBELLVS DE MENSIBVS ET PONDERIBVS, ET DE ASTERISCO AC OBELO, deque notis ac characteribus in diuinæ Scripturæ interpretibus per Origenem vsurpatis.

Eodem Jano Cornario Medico Physico interprete.

Siquis voluerit cognoscere multum vsurpatis in diuinis Scripturis partes, de mensuris, inquam, & ponderibus, is Commentariolum hoc euoluere ne cunctetur. Et primum quidem nosse oportet doctrinæ ac sermonis studiosum, quot sint in Prophetis partes. In decem enim speculationes diuise sunt prophetiæ hoc modo continentes, doctrinas, speculationes, exhortationes, minas, luctus, lamentationes, preces, historias, prædictiones. Addita aut sunt ij sicut prophetis hæc signa. Y, de depositione prioris populi. **Y** de reiectione legis secundum carnem, **I** de nouo Testamento. E, de gentium vocatione. 4, de Christo, 3, de promissionibus prioris populi, 2, de obscuritate in diuinis Scripturis, 1, de futurorum prænotione. Quandoquidem vero aliqui secundum accentum signauerunt Scripturas, etiam de accentibus hæc adde-

mus. Acutus. Crassus. 1. Grauis. Tenuis. Circumflexus. Apostrophus siue auersio, Longus. Subunio. Breuis. Subdistinctio. Dicemus item de reliquis signis, & mox de asterisco.

Hic asteriscus ubi appositus est, significat verbum quod habetur eo loco, in Hebraico positum esse, & haberi apud Aquilam & Symmachum, raro vero & apud Theodotionem. Verum septuaginta duo interpretes omiserunt, & non sunt interpretati, velut talia bis legantur, & ex superfluo repetatur. Proponam autem breue exemplum, ad hoc ut hinc de reliquis cognoscas. In principio Genesis habetur, Vaei Adam Saloim Sameothana, quod interpreteris, velut etiam Aquila sequutus est. Et vixit Adam triginta annos, & noningentos annos. Vnde septuaginta duo interpretes ex Hebraeis originem ducentes, & a teneris vnguibus tum Hebræam, tum Græcam linguam exacte edocui, non solum Hebræam in Græcam Scripturam interpretati sunt, sed etiam vocem in Hebraica lingua dupliciter prolatam, claritatem

H
Asterisci
significatio.

infer-

interpretati sunt. Singulis autem paribus vnus liber tra-
debat, verbi causa, Liber creationis mundi, binis: Exi-
tus filiorum Israel, alijs binis: Leuiticus, alijs binis, & sic
deinceps alius liber alijs. Atque sic viginti septem libri
electi recipiunt ac genuini, verum viginti duo, iuxta
alphabeti apud Hebraeos ordinem numerati, conuersi
sunt. Viginti enim & duo habent elementorum nomina,
quinque vero sunt ex ipsiſ quæ duplicantur, Caph enim
duplex est, & Mem, & Nun, & Phe, & Zadic. Quapro-
pter etiam libri iuxta hunc modum, viginti quidem duo
numerantur, verum viginti septem reperiuntur, eo quod
quinque ex ipsiſ duplicantur. Conſectitur enim liber
Ruth Iudicibus, & numeratur apud Hebraeos vnus li-
ber. Conſectitur primus Paralipomenon ſecundo, & dic-
titur vnus liber. Conſectitur primus Regnorum ſe-
cundo, & dicitur vnus liber. Conſectitur tertius quo-
rto, & dicitur vnus liber. Conſectitur primus Eſdræ ſe-
cundo, & dicitur vnus liber. Sic igitur compoſiti ſunt li-
bri in operum quinariorum quatuor, & manent alij duo ex-
tra hunc ordinem, vt ſunt Libri genuini hoc modo, quin-
que legales, Genetiſ, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deu-
teronomion. Hic eſt primus Quinariorum, & Legisla-
tor. Deinde alter quinariorum habet appellatus Scripturas,
& ab aliquibus vocata Sancta Scripta, & ſunt hæc, Ieſus
Naue, Liber Iudicum cum Ruth: primus Regnorum
cum ſecundo, tertius Regnorum cum quarto: Primus
Paralipomenon cum ſecundo. Tertius deinde quina-
rius, habet verſu ſcriptos libros, Liber Iob: Plalte-
rium: Proverbia Solomonis: Eccleſiaſten eiſdem: Can-
tica canticorum eiſdem. Quartus quinariorum eſt proph-
eticus. Duodecim Prophete libri vnus, Eſaias, Hiere-
mias, Ezechiel, Daniel. Manſerunt autem extra hunc or-
dinem alij duo libri ipſiſ Eſdræ, qui pro vnop reputantur,
& alius liber Eſther appellatur. Impleti igitur ſunt vigin-
ti duo libri, iuxta numerum viginti duorum elemento-
rum apud Hebraeos. Nam duo libri verſu ſcripti, Solo-
monis Sapientia, Panaretus ab omni virtute appellata,
& Sapientia Ieſu Filij Sirach, & nepotiſ eiſus Ieſu, qui
pietantiſ illam Hebraice ſcripſit, ita vt nepoſ ipſum
eum interpretatur Græce ſcripſerit, vitæ quidem ſunt
& commodi, ſed in numerum receptorum non refer-
runtur. Quare neque in Aaron, neque in Teſtamenti ar-
cam repoſiti ſunt. Sed & neque hoc læceat ſtudioſe,
quod Hebræi Plalterium diſtinxerunt in quinque libros,
vt etiam ipſum alius ſit quinariorum. A primo enim Pſalmo
vique ad quadrageſimum, vnum librum fecerunt. A
quadrageſimo vero primo vique ad ſeptuageſimum pri-
mum, ſecundum librum: à ſeptuageſimo ſecundo vique
ad Octogaeſimum octauum, tertium: ab octogaeſimo
nono vique ad centeſimum quintum, quartum librum:
a centeſimo ſexto vique ad centeſimum quinquageſi-
mum, quintum librum fecerunt. Vnumqueque enim
Pſalmum habentem in fine, *Benedictus dominus ſiat, fiat:* ſi-
nem libri eſſe ſtatuunt. Inuenitur autem hoc & in qua-
drageſimo, & ſeptuageſimo primo, & in octogaeſimo o-
ctauo, & in centeſimo quinto. Verum in fine quinti li-
bri, pro *Benedictus dominus ſiat, fiat*, poſitum eſt, *Omniſ ſpi-
ritus laudet Dominum. Alleluja*. Hi itaque viginſ ſeptem
libri, qui viginſ duo numerantur, cum Plalterio, & hiſ,
quæ in Hieremia ſunt, Lamentationibus, inquam, ipſiſ,
& Epistoſis Baruch, etiamſi non habentur Epistoſæ ap-
ud Hebræoſ, ſed ſolum Lamentationes Hieremia cõ-
iunctæ, eo quo diximus, modo conuerſi ſunt in Græcam
linguam, per circuitum ſinguliſ paribiſ inter ſe mutum
traditi, & à primo parit ſecundo, & ruſuſ à ſecundo, ter-
tio, atque ſic perueniunt ad noſ ſinguli ſexieſ ac trigie-
ſieſ conuerſi, velut fama refert. Poſtquam vero abſoluti
fuerunt, conſedit Rex in throno alto, itemque triginta
ſex Lectoreſ, habentēſ vnufquiſque libri triginta ſex co-
uerſa exemplaria, ita vt vnus haberet libri Hebræici exem-
plar, & vnus ex Lectoreſ legeret, & alij ſe continerent,
& attenderent, an inueniretur diſſenſio. Verum mirabi-
le eſt opus Deit ad hoc, vt cognoscereſceret, quod illi vili-
donum ſpirituſ ſancti habentēſ conſenſerunt in deſo-
luto, & vbi appoſite erat dictio vel verbum, idipſum ab om-
ni

Asterisco-
rum nomen
unde sit.

Obelivatio.

Septuagin-
ta duo in-
terpretes
quomodo
vixerint.

A omnibus appositum repertum est, ubi vero detraxerant, omnes aequaliter detraxisse compertum sunt. Et quae quidem detraxerunt, his non est opus, quae vero non subtraherunt, his opus est. Quo vero manifestum tibi fiat id quod dictum est, quod mirabiliter iuxta Dei dispositionem & ex consonantia spiritus sancti concorditer interpretati sunt, & inter se non dissenserunt, exhibebo tibi per longiorem tractationem eundem de hac re demonstrationem, quo hinc edoctus ac persuasus nostram colaudes orationem. In centesimo quadagesimo Psalmo habetur in Hebraico sic, Adonai Elecha Carithi Ismael iebbica acol, quae interpretari potes, Domine clamavi ad te, exaudi me, intende voci. Vide igitur, quomodo claudum reperitur. At septuaginta duo interpretes addentes hoc, Precationis meae claudicationem ex veris exemerunt, & interpretati sunt, Domine clamavi ad te, exaudi me, intende vocem precationis meae. Et vide, quomodo probe correctus canitur psalmus. Proinde ex breuissimo verbo considera similia, quae ubique ac eodem interpretibus per additionem apposita sunt, ad locutionem & utilitatem gentium, ad fidem Dei docendam, & adepturum vicem hereditarium: ex diuinis Scripturis veteris testamenti. Eodem vero modo etiam Origenes recte fecit, & de obelo indicauit, vti nam autem & alia sic bene fecisset. Nam sex interpretationes, & Hebraicam Scripturam Hebraicis elementis atque ipsis verbis in vna columna composuit, & altam columnam ex aduerso apposuit, per Graecas quidem litteras, Hebraicas vero dictiones, ad intelligentiam eorum, qui non nouerunt Hebraica elementa, quo per Graeca Hebraice linguae vim cognoscerent. Atque sic in appellatis ab ipso Hexaplis & Octaplis, duas Hebraicas columnas, & sex columnas interpretum alternatim collocans, magnam utilitatem cognitionis studiosis exhibuit. Vti nam vero & in operum suorum scriptis non excedisset, & se ipsum ac mundum inioria affectisset, dum male docuit de fide, & plurimas Scripturas male interpretatus est. Ceterum de obelo rursus repetam narrationem. Diximus, quod obelus hasta dicitur: est autem gladius, ad eandem faciendam paratus. Vbi igitur dictio reperitur apud septuaginta duos posita, quae in Hebraico non habetur, ea ex obeli nota ipsi dictioni apposita indicatur, quod sublara est ex genitali loco, aut Scripturae partimento, ut quae non sit in libri loco. Et haec quidem de asterisco & obelo recensui. Deinceps etiam de Limnisco & Sublimnisco dicendum est. Limniscus igitur sic velut praepositum signum habet scriptus, — linea est vna in medio duorum punctorum aut notarum posita, ita ut vnus punctus superne sit, alter inferne. Hunc apud Medicos ex naturae ratione inuentum ac appellatum esse dicunt, ex corporis chirurgica, dum duae simplices sectiones diducuntur, hae secantur, ita ut inter duas sectiones incisi loci, corpus dispartum achians, iuxta vtrasque simplices sectiones obeli figuram exhibeat, dum linamentum inditur, hoc est lineolum detritum, in tenuem ac longam formam confectum, immittitur ex vna sectione & pertransit in alteram. Quare Limniscus ab ipsis Medicis bene appellatus est, eo quod linamentum, in loci humoribus immersum, velut inundet, ac restagnet. Quapropter etiam huius notae figuram diuinis scriptis Origenes apposuit, ut quando raro alicubi inuenis in septuaginta duorum interpretatione dissensionem dictionem, non tamen expressam, neque appositam similibus ipsi dictionibus: cognoscas quod ab vno pariter duobus haec dictio conuersa est, propter appositam duo puncta. Appellatur autem haec, simul vtraque, aut similia. Quo vero & hoc tibi clarum sit ac facile perceptum, etiam de hoc dicam. Quum inuenis vel in septuagesimo Psalmo habetur: Os meum annuntiabit iustitiam tuam, annuntiabit iustitias tuas. Rursus in septuagesimo primo Psalmo, Et honorabile nomen eorum coram ipso. Verum pro hoc praepositum est. Et honorabile nomen eorum in oculis ipsius. Atque sic in multis locis inuenis, quum nihil sit defectuosum, neque alteratum, sed idem sit diuerse nominatum, ut non sit expressum, sed vtroque modo legatur, id quod per Limniscum indicatum est, quod

ab vno pariter duobus conuersa sit dictio, & apud ipsos reperitur. Et haec de Limnisco diximus, eodem modo & de Sublimnisco declarabimus. Sublimniscus itaque, tale est signum — simplex, videlicet linea obeli figuram habens, & subiectum habens punctum, sine notam. Vbi igitur inuenis tale signum, sublimnisci ipsum esse putas. Vm vero hanc habet, ubi enim inuentus fuerit ad dictionem aliquam appositus, indicium est ab vno pariter interpretum prolatum esse sermonem, velut vnum punctum indicat, & habet hic se vtroque modo aut consimiliter dictioni, cui incumbit. Haec est de asterisco & obelo, limniscoque ac sublimnisco ratio, o studiose. Oportet autem nos etiam de ipsorum, de quibus diximus proposito dicere. Vtilis enim fuerit tibi horum cognitio, ex ipso tractatu narrationis de ipsis ostendens, quis, unde & quando, & cuius generis vnusquisque ipsorum fuit, & quae fuerit ipsi interpretandi causa. Ex primi quidem interpretes eiusdem diuinae Scripturae fuerunt, ex Hebraica lingua in Graecam septuaginta duo viri, qui eandem primam interpretationem tempore Ptolemaei Philadelphi interpretati sunt, & electi fuerunt duodecim tribubus Israel, ex singulis tribubus sex viri, velut tradidit Aristaeus in libro suo. De quibus sane itemque de aliis, hoc est, de Aquila & Symmacho ac reliquis, parum superius tractauimus, in asterisci ac obeli mentione, hic vero etiam causas declarabimus. Nam qui post primum Ptolemaem secundus regnauit in Alexandria, Ptolemaeus appellatus Philadelphus, studiosus & linguarum, doctrinae amator fuit, qui bibliothecam in eadem urbe Alexandria construxit, in regione Bruchia appellata, & est haec pars eiusdem urbis nunc deserta. Tradidit autem curam eiusdem Bibliothecae Demetrio Phalareo, mandato dato, ut omnes ubique terrarum libros congregaret. Scripsit item Epistolas, & rogauit singulos terrae reges ac Magistratus, ut ne cunctarentur demittere Poetas & Scriptores, Rhetorumque Sophistarum, & Medicorum & Medice Sophistarum, & Historiographorum ac reliquorum libros. Quum vero res procederet, & libri vndique accumulerentur, interrogauit Rex eum, cui bibliothecam commiserat, in quadam die, Quotnam essent libri in bibliothecam collecti. Ille vero Regi respondit, iam quidem, inquit, sunt quinquaginta quatuor milia librorum, & octingenti plus minus. Audimus autem adhuc magnam multitudinem in mundo esse, apud Aethiopes & Indos, Persasque ac Elamitas & Babylonios, Assyrios item ac Chaldaeos & Romanos ac Phoenices, Syroque ac eos qui in Graecia adhuc nondum Romani appellantur, sed Latini. Sed & apud Hierosolymam in Iudaea sunt libri diuini Prophetarum, docentes de Deo & mundi creatione, & alia omni vili doctrina. Si igitur videatur hoc potestas tua, o Rex, ut & hos accersas, scribere Doctoribus in Hierosolymis, & transmittent tibi, quo etiam eosdem libros in eadem pietatis tuae Bibliotheca reponamus. Tunc itaque scribit Rex epistolam hoc modo, Rex Ptolemaeus Iudaeis Doctoribus in Hierosolymis multum gauisus. Bibliothecam construxi, & multitudinem librorum, ex singulis gentibus collectam, in ipsa reposui. Quum autem audierim, quod etiam apud vos habentur libri Prophetarum, de Deo & mundi creatione tractantes, etiam hoc cum aliis consecrare concupiscens, scripsi quo vos nobis mitteretis. Quod enim honoris gratia, & non ob curiositatem neque malignitatem, huius rei cupidus sum, sed fidei gratia, & amoris erga vos hanc petitionem faciam, ex nostra erga vos beneuolentia, si in memoriam reuocaueritis, scietis. Meministi sane, quod capiuos multos ex patria vestra abductos, & in Aegyptum, nostram patriam perductos dimisi, idque enim multis vitiis, & non vulgari cura ipsorum habita, liberos dimisi, sed & percussos ac lauciatos sanos remis. & nudos indui. Sed & nunc mensam auream preciosissimis lapillis exornatam, ponderis centum talentorum, pro mensa accepta a sancto loco Hierosolymorum dimisi, vna cum donis & preciosis thesauris reponendis in loco sancto. Horum itaque narrationem feci, quo cognoscatis, quod ex voto ac pietate libros peto. Ex epistola quidem dimissa est, itemque dona missa. Ipsi vero accipientes epistolam & dona benigne, valde gauisi sunt, & praedictos

E
Sublimniscus nota.

Interpretes sacrae scripturae.

F

Aristaeus scriptor.

Ptolemaei Philadelphi bibliotheca.

G

Epistola Ptolemaei ad Iudaeos in Hierosolymam.

H

Epistolae
altera Ptole-
mai ad Lu-
das.

Ptolemai
reges quatuor
fuerunt.

Romanorum
regum an-
num imperij.

Aquila in-
terpretatio.

A dictos iam a me libros, prompte aureis literis Hebraicis transcriptos demiserunt, viginti duos genuinos, septuaginta vero duos apocryphos. At vero Rex adeptus libros, & legere non potens, quum elementa Hebraica essent, & in Hebraica lingua conscripta, alteram Epistolam scribere ad ipsos cogitor, & petere interpretes, qui possint ipsi libros inter: retati in Graecam linguam, per Hebraicam. Habuit autem Epistola haec Ptolemæus Rex, Ptolemæus Doctores in Hierosolymis multum gaudii. Theauri occulti: & fontis obliuati, quæ est utilitas in viri quæ? Sic etiam librorum a vobis ad nos missorum doctrina se habet. Quum enim nos non possumus legere horum literas, nulla erit nobis hinc utilitas. Verum dignemini interpretes nobis mittere, exacte eruditos in Graeca & Hebraica lingua. Tunc electis septuaginta duobus interpretibus, miserunt ipsos Hebraeorum Doctores, iuxta formam quam aliquando fecit Moses, quod ascendit in montem ex domini præcepto, quum audiisset, Assuere tecum septuaginta viros, & ascende in montem. Ipsi vero propter pacem in tribus seruandam, ut ne ex aliquibus acciperet quinque viros, ex aliis sex, & seditionem in tribus excitaret, excogitavit potius, ut septuaginta duos assumeret, & numerum augeter. Eodem sane modo, velut dixi, etiam hos miserunt, qui interpretati sunt libros in Pharia appellata insula, quemadmodum supra diximus. Et sic libri in linguam Graecam translati, repositi sunt in prima bibliotheca in Buchio ædificata. Postea vero etiam altera facta est bibliotheca in Serapio minor prior, quæ & filia ipsius nominata est. In qua repositæ sunt Aquilæ & Symmachi & Theodotionis ac reliquorum translationes, post ducentis annis ac quinquagesimum annum. Nam post primum Ptolemæum filium Lagi, qui regnavit annos quadraginta, Ptolemæus hic Philadelphus, cuius tempore septuaginta duo interpretes interpretati sunt, dominatus est annos triginta octo. Post quem Ptolemæus Evergetes annos viginti quatuor. Post quem rursus Ptolemæus Philopator annos viginti unum. Post quem Ptolemæus Epiphanes annos viginti duos. Deinde Ptolemæus Philopator alius annos triginta quatuor. Postea Ptolemæus Philologus & Evergetes annos viginti novem. Ptolemæus Soter annos quindecim. Ptolemæus, qui & Alexander, annos duodecim. Ptolemæus, Alexandri frater, qui à matre expulsus est, annos octo. Ptolemæus Dionysius annos triginta unum. Cleopatra, Ptolemæi filia annos triginta duos, quæ sane Antonio coniuncta fuit, & ab Octavio Rege supata. Itaque à primo Ptolemæo filio Lagi usque ad Cleopatram, anni sunt trecenti sex. A decimo septimo vero anno Ptolemæi Philadelphi, cuius tempore eodem anno septuaginta duo interpretati sunt usque ad Cleopatram, anni sunt ducenti quadraginta novem. Et cessaverunt regnare Lagi dæ, à Lago videlicet deducti Ptolemæi, qui equestre certamen in Alexandria constituit, ac Lagion appellavit. Deinde Romanorum Reges regnaverunt, Augustus annos quinquaginta sex, cuius regni anno quadagesimo secundo, dominus noster Iesus Christus secundum carnem natus est. Tiberius annos viginti tres, cuius anno decimo octavo Christus crucifixus est. Caligula annos tres, menses novem, dies viginti novem. Claudius annos tredecim, menses duos, minus duobus diebus. Nero annos tredecim, menses septem, dies viginti septem. Galba menses septem, dies vigintis sex. Otho menses tres, dies quinque. Vitellius menses octo, dies duodecim. Vespasianus annos novem, menses septem, dies duodecim. Titus annos duos, menses duos, dies duos. In hoc tempore facta est desolatio Hierosolymorum post sexagesimum quintum annum crucifixionis Christi, & aliquot dies. Domitianus annos quindecim, & menses quinque. Nervus annum unum, menses quatuor. Traianus annos decem & novem. Adrianus annos viginti unum, cuius anno duodecimo Aquila notus fiebat. Ab Augusto igitur usque ad Adrianum anni centum octuaginta sunt, menses quatuor, minus diebus novem: ut sint à tempore septuaginta duorum interpretum, usque ad Aquilam interpretem, siue ad duodecimum Adriani annum, anni quadringenti triginta, menses quatuor. At ve-

ro hic Adrianus læsus corpore, vniuersam multitudinem medicorum sub regno suo accessit, & corporis sui medelam ab ipsis petiuit. Verum illi multo labore in sumptu ac nihil efficientes, ab ipso sublati sunt, ut etiam epistolam contra ipsos scriberet exprobratricem, & eam ipso- rum culpantem, velut nihil scientem morbi ipsi incum- bentis gratia. Proficiscitur itaque in Aegyptiorum terram. Oportebat autem ipsum à Romanorum terra eo profici- cientem, has vrbes inuolare, erat enim vir multiscius, Pertransit itaque Antiochi urbem, transcendit cananem Syriam, & Phœnicem, & venit in Palestinam, quæ & In- dæa appellatur, post annum quadagesimum septimum de- uastationis Hierosolymorum, & ascendit in Hierosoly- ma famolam ac celebrem urbem, quam euerit Tius Vespasianus filius, secundo regni sui anno: & repetit ciui- tatem totam solo adæquatam, & templum Dei concu- ratum, exceptis paucis domibus, & Ecclesia Dei, quæ parua erat, eo loco ubi reuerfi discipuli quando Saluator assumptus est ab Ollueto, ascendunt in cenaculum. Illic enim ædificatum fuerat, hoc est in parte Sion, quæ à de- uastatione relicta erat, & partes domiciliorum circui- plum Sion, & septem synagogæ, quæ solæ in Sion sta- bant velut tuguria. Ex quibus una relicta fuit usque ad tempus Maximianæ episcopi, & Constantini regis, velut tentorium in vinea, velut scriptum est. Itaque animo versat Adrianus extruere urbem, non tamen templum, Eradeptus Aquilam, hunc prædictum interpretem, qui Graecus erat, & sacrum ipsius à Sinope Pontiorundum, constituit ipsum illic operatum extruende urbis præfe- ctum. Imposuit autem urbi proprium suum nomen, & regii nominis appellationem. Sicut enim ipse Aelius Adrianus nominatus erat, sic etiam ciuitatem Aeliam nominavit. Itaque quum Aquila degeret in Hierusalem, & videret discipulos discipulorum ipsorum Apostolo- rum florescentes fide, & magna signa operantes, nationum & aliorum miraculorum. Erant enim reuerfi ab vrbe Pellai in Hierusalem, isthæque docebant. Quum enim vrbs Hierosolymorum capienda esset, præmoniti fuerunt omnes discipuli ab angelo, ut migrarent ab vrbe funditus perdenda. Hi itaque transmigrarunt & habita- uerunt in prædicta vrbe Pellai ultra Iordanem, quæ ex de- cem urbium numero esse dicitur. At post deuastationem Hierusalem reuerfi, velut dixi, multa signa proficiebat. Aquila igitur mente compunctus, Christianismo credidit, & quum perisset progressu temporis signaculum in Chri- sto, id ipsum assequutus est. Quum autem à primo suo habitu non discederet, à credendo videlicet vanæ Astrologiæ, quam exacte edoctus erat, sed quotidie pos- sitionem natiuitatis suæ spectaret: redarguitque à do- ctoribus, & increpatus ea gratia, se non corrigeret, sed potius contentiose opponeret, & non consentientia confirmaret, fatum videlicet & narrationes de seipso, ex- pulsus est rursus ab Ecclesia, velut inutilis ad salutem. Ex quo facto amarulentiam velut ignominia affectus, mente concepit, & ad emulationem elatus est, & abne- gato Christianismo ipsiusque vita, proleptus sit, & cir- cumciditur Iudæus. Atque tunc laborioso studio tradidit seipsum ad discendum Hebræorum linguam, & ipso- rum elementa. Vbi vero hanc summe didicisset, inter- pretatus est non recta ratiocinatione vsus, sed quo ali- qua ex receptis libris peruerteret, irruens in septuaginta duorum interpretationem, ut testimonia de Christo in Scripturis prolata alter ederet, propter confusionem, quam sustinuit ob temerariam suam excusationem. Atque hoc modo sit secunda huius interpretatio, post nume- rum tantorum temporum, velut superius scripsimus. Po- teramus porro, ô dilecte, etiam adulteratas ab ipso di- ctiones recensere, quæ ex interpretatione ipsius ipsum redarguunt, verum quum iam de horum differentia su- pra narrauerimus, visum est nobis hæcenus ea suffi- cere. Ceterum post hunc Aquilam & eius interpre- tationem, succedit Adriano in regno Antoninus appel- latus Pius, & regnat annos viginti duos. Hunc succedit Caracallus, qui & Geta, & Marcus Aurelius Verus dice- batur, & regnat annos septem. In ipsius autem temporibus, eti-

Lu-

A Lucius Aurelius Commodus regnat eisdem septem annos, Pertinax autem mentes sex, Seuerus annos octodecim. Huius temporibus Symmachus quidam Samarita ex numero Sapientum apud ipsos, quum non reperisset fidem apud propriam gentem, principatus studio ægro-
tans, & contra propriam tribum indignatus, accedit ad Iudeos, ac sit profelytus, & circumciditur secunda circumfisione. Et ne mireris de hoc optime auditor, costringit enim hoc. Qui enim à Iudeis ad Samaritas profugunt, rursus circumciduntur, similiter & qui à Samaritis ad Iudeos transfugunt. At hoc adhuc grauius est, quod etiam à circumfisione præputiati sunt, arte quadam medica, per instrumentum attractorium Spathisterem appellatum, infernam membrorum cuticulam attrahi sinentes, futuramque admittentes, & glutinatorijs circumdatis, præputium rursus superinducunt. Habes & testimonium apud sanctum Apostolum, ubi hæc verba hoc modo dicit, *Circumcisus aliquis vocatus est: ne attrahatur ipsi præputium. In præputio aliquis est: Ne circumcidatur.* Hanc autem traditionem diabolicam inuenit, Eusebius Iacob reperisse aiunt, ad abnegationem Dei, & ad deletionem characteris patrum ipsius. Quapropter aiunt Deum dixisse, *Odio habeo ipsum Esau: Iacob vero dilexi.* Hic itaque Symmachus ad peruerzionem interpretationem apud Samaritas, tertiam edidit interpretationem: & se conuertit. Post hunc autem mox sequenti progressu temporis, hoc est, circa Secundi Commodi regnum, qui regnavit post prædictum Commodum Lucium Aurelium, annos tredecim, Theodotion quidam Ponticus, ex sextatoribus Marcionis hæresiarachæ Synopitæ, infensus & ipse illius hæresi, & ad Iudaismum declinans ac circumcisus, & Hebræorum linguam ipsorumque elementa edoctus, priuatim etiam ipse interpretationem edidit, & plerumque consonanter Septuaginta duobus edidit. Habebat enim hic plurima exercitia ex consuetudine septuaginta duorum. Proinde sis tu ipse ô studiose, Iudex huius causæ. Apud quos potius veritas reperitur, apud hos tres, Aquilam, inquam, & Symmachum ac Theodotionem, qui non simul fuerunt, sed quisque seorsim, & in tempore ac loco inter se disparati, & non multi, sed tres solum, & non potuerunt inter se consentire? Aut apud septuaginta duos, qui primi sub vnum tempus fuerunt & interpretati sunt, & in triginta sex partes iuxta præceptum regum diuisi fuerunt, sine mutua inter se collatione, ex ipso sancto sub vnum consensum totam interpretationem ediderunt, & ubi appositione opus fuit, sermonis gratia apposuerunt, & consonanter inter se consenserunt ac ediderunt, & hoc quum ignorarent quid quisque per se interpretaretur. Vbi vero rursus verborum reiectione opus fuit, æqualiter reiecerunt, & concinne interpretati sunt, velut omnes simul in vno loco confedisissent, & per mutua collationem interpretati essent. Manifestum profecto est quod in septuaginta duobus veritas reperitur. Quare cogitum facile fuerit hoc his, qui ex veritatis studio expendere voluerint, quod non solum interpretes illi fuerint, sed etiam ex parte Prophetæ. Quibus enim non erat opus ad interpretationem, ea omiserunt quæ sane postea in suis locis Origenes asteriscis insigniuit. Similiter autem & appositæ non detraxit, gnarus quod ipsis magis esset opus, sed enim obelis prout singula reperit, reliquit, indicans solum per obelum, cognitionem lectionis eius loci. At vero per limphicos similiter indicauit eorum, quæ apud quosdam ex septuaginta duobus interpretibus simul vtrique inueniuntur, declarationem, quum id raro contingat, vt pauca dictiones non dissimiles sint, sed similes & eandem vim habeant, velut verbi causa, *pro locutus est*, dixit: aut *pro venerat*, venit. Et hæc quidem de quatuor interpretationibus tibi scripsimus. De quinta vero & sexta editione non habeo quod dicam, qui, aut vnde fuerint interpretes, nisi hoc solum, q. post persecutionem regis Seueri, quinta inuenta est in dolijs in Hiericho occultata, temporibus filij Seueri, qui appellatus fuit Caracallus, & Geta. Etenim consequenter ab Antoni-

no Pio tempus eorum qui regnaverunt, hanc successionem habuit. Post Antoninum Pium regnavit Marcus Aurelius Antoninus, qui & Verus, annos decem & nouem. Post hunc Commodus alius regnavit annos tredecim, cuius tempore Theodotionem cognitum esse diximus, qui quartam interpretationem edidit. Huic Commodo succedit Pertinax, & regnavit mentes sex. Huic succedit Seuerus cum filio suo Antonino, & regnaverunt annos octodecim. Mortuo autem Seuerus, succedit in principatu Antoninus filius ipsius, qui & Geta, & Caracallus alias appellatus fuit, & regnavit annos septem. In septimo autem ipsius anno inuenti sunt libri quintæ editionis in dolijs in Hiericho occultati cum alijs libris Hebraicis ac Græcis. Caracallo autem succedit Antoninus alius, qui regnavit annos quatuor. Post hunc regnavit Alexander filius Mamæe annos tredecim. In medio horum temporum inuenta est sexta editio & ipsa in dolijs occultata in Nicopolitæ Orientem sita. Post hunc regnavit Maximianus annos tres. Huic succedit Gordianus, & regnavit annos sex. Post hunc regnavit Philippus annos septem. Huic successit Decius: & regnavit annum vnum, menses tres. In temporibus autem Decij Origenes cognitus fiebat, floruitque à temporibus Decij vsque ad Gallum, & Volusianum, atque vltra. Cæterum in persecutione à Decio facta, martyrum subijt Babylas in Antiochia, Fabianus Romæ, Alexander Episcopus Hierosolymorum in Cæsarea. Sed & ipse Origenes multa passus, ad finem martyrij non peruenit. Verum delatus in Cæsaream Stratonis, & conuersatus in Hierosolymis modico tempore, deinde progressus in Tyrum, ad annos viginti octo, velut fama refert, & vitam exercuit, & Scripturas interpretatus est, quando etiam hexapla, & duas Hebraicorum columnas ex aduerso inter se conferendas composuit, hexapla nominans libros, velut supra per longum à me dictum est. Quum vero inuenisset quintæ & sextæ editionis libros eo quem diximus modo, & non sciret qui essent interpretes ipsorum, quo tempore inuenti essent, vnam ex his editionem consequenter ad priores quatuor adiecit, & quintam appellauit, in scriptione facta per quintam literam quinarj numeri significatricem, atque sic nomen eius declarauit. Eodem modo senarij numeri notam inscribens, ei editioni quæ postea inuenta est, sextæ interpretationis nomen indicauit. Sed & artificiose hoc peregit, id quod aliqui ex studiosis ignorant. Quum enim incidunt in hexapla aut octapla, quatuor enim sunt Græca, quando Aquilæ & Symmachi, & septuaginta duorum, & Theodotionis interpretationes coniunctæ fuerint, ubi autem quatuor he columnæ duabus Hebraicis adiectæ fuerint, Hexapla appellantur. Si vero etiam quinta ac sexta interpretatio coniunctæ fuerint ad illas consequenter, Octapla vocantur. Quidam igitur quum in hos libros, velut dixi, incidunt, & inueniunt duos Hebraicos primum positos, post vero Aquilæ interpretationem locatam, deinde Symmachi, postea Septuaginta duorum, postquam Theodotionis locata est, & consequenter quinta & sexta, putant primos interpretatos esse Aquilam ac Symmachum, ante septuaginta duos, iuxta ordinem locationis, id quod non est, sed Origenes sciens septuaginta duorum editionem exactam esse ac sinceram, ipsam in medio locauit, quo hinc atque hinc positas interpretationes redargueret. Hoc autem solum Origenes vtiliter fecit. Quo vero etiam Romanorum regnum successione, velut facere incepimus, non relinquamus, rursus aliorum regum successiones prout quisque regnavit, subiiciemus. Post Gallum & Volusianum præscriptos, qui regnaverunt annos duos, menses quatuor: regnavit Valerianus & Galienus ad annos duodecim. In nono igitur horum imperij anno ascendit Manes siue Manichæus à Perside, quando etiam ad Archelaum episcopum Cæscharorum Mesopotamiæ disputationis gratia venit, & superatus latenter aufugit, & delatus in Diodoridem vicum in vicinia Cæscharorum, ubi disputationem aduersus sanctum presbyterum Triphonem instituit, perfectæ ab

E
Sexta editio.

F
Origenes sub Decio vixit.

G
Hexapla & octapla cur dicta.

H

Manichæus sub Galieno vixit.

A ipso confusus est. Quare & populus lapidibus ipsum obruisset, nisi ab Archelao episcopo liberatus fuisset. Itaque in Persidem reflexit, & iussu regis harundine excoriatus est, atque sic vitam finivit. At post Valerianum & Gallienum regnavit Claudius annum unum, menses novem. Huic successit Aurelianus, & regnavit annos quinque, menses sex. Post hunc regnavit Tacitus menses sex. Post hunc Probus annos sex, menses quatuor. Post hunc regnavit Carus cum filiis Carino & Numeriano annos duos. Post hunc Diocletianus cum Maximiano & Constantio, annos tredecim. Quorum tempore magna persecutio fuit, quæ duodecim annis duravit. Quum autem cessasset persecutio, regnavit Diocletianus alium unum annum, & deposuit regnum, veteranum ac priuatum agens. Maximianus autem fato malo ex oculorum lippitudine laboravit, & in corporis morbum illapsus, priuatus est oculis, spontaneo morbo, quomodo martyres affecerat, & sic vitam finivit, relicto Licinio ac Constantio regibus. Quibus vita defunctis, successit Constantinus ille beatus, qui regnavit annis triginta duobus. Et hic mortuus, proprios filios reges reliquit, Constantem, & Constantium ac Constantinum. Post quos regnavit Iulianus, & Iovinianus, & Valentinianus Magnus, & Valerianus frater eius, & Gratianus filius Valentiniani, & Valentinianus Junior, filius Valentiniani, fratres Gratiani, & Theodosius piensissimus rex, & Arcadius filius eius, & Honorius clarissimus frater eius. Quorum anni usque ad Arcadii consularum secundum, & Rufini consularum numerantur quinquaginta septem. In quibus mortuus est Valentinianus Junior, filius Valentiniani Magni, inuentus subito in palatio strangulatus, ut fama refert Iulius Maij, pridie Pentecostes, in die sabbati, in ipsa vero die Pentecostes elatus est. Erat autem tunc secundum Aegyptios mensis Pachon dies vigesima prima: iuxta Græcos Artemisii mensis tertia & vigesima, secundum Romanos decimoseptimo Calend. Iunias. Hactenus o studiosissime, prædictis contenti omnibus, interpretum propositum declarauimus. Deinceps vero o Dei homo, ad reliqua quæ modum precibus tuis polliciti sumus, mentem conuertemus, de ponderib. & mensuris ac numeris in diuinitis Scripturis tractaturi, vnde singula nominata sunt, & quæ gratia sic vocata sunt, & vnde nomenclaturæ occasionem acceperunt, & quæ sit vniuersusque horum qualitas, & pondus ac vis. Mensura itaque est Corus, habetur in Euangelio Lucae. Vbi Saluator laudat prudenter dispensatorem, qui debitoribus pro tot coris, in suis ipsorum chirographis tantum transcripserat, & pro tot batis olei, tot fecerat. Nomina enim mensurarum hæc sunt. Lethec, Gamor, Batos, Saton, Modius, Cabus, Chœnix, Hyphe similaginis, Drax farinæ, Artaba, tres mensuræ similaginis, tria cana panum chondritarum ex alica. Nebel vini, Collathon, Alabastru vnguenti, Camplices aquæ, Cotyla olei, cyathus, metreta vini, metreta olei, Tryblum, Sextarius, Amphora, Aporryma, Sabitha, In, Chus siue Congius, Stamnos aurea in qua repositum erat Manna, Mares, Cypros, Congiarium. Acceptus itaque est Corus ex Hebraica lingua, vbi vocatur Chor, sunt autem modii triginta. Appellationem habet ex argumento collis. Choria enim vocatur collis. Triginta autem modii in collem ac acervum collecti faciunt onus Cameli. Lethec autem sicut in Osea Propheta scriptum est, mercede conduxi mihi Lethec ordei. In exemplaribus vero, Gomor ordei habetur, idem sunt, quindecim enim modii significantur. Lethec autem appellationem habet secundum Hebræorum linguam, hoc est eleuatio, ex eo quod possint ab adolescente eleuari quindecim modii, & asino imponi. Eadem mensura etiam Gomor vocatur. Sunt autem duo Gomor, magnum & paruum, magnum eiusdem mensuræ est cum Lethec, quindecim modios etiam ipsum complectens, paruum vero duodecim batos. Et hoc ex Hebraica lingua deductum est, & est synonymum cum vase in quo oleum excipitur, appellato Bith. Batos enim significat vas in officina olearia, est autem sextariorum quinquaginta, & est mensura officinæ oleariæ. Mnasis aut medimnus ex Romana ut puto lin-

gua acceptus est, à voce medius in eadem lingua. Mnasis itaque apud Cyprios mensuratur, & apud alias gentes. sunt autem decem modii frumenti aut ordei. Estque Modius apud Cyprios sextariorum decem ac septem. Medimnus vero apud ipsos Cyprios diuersus est. Medimnum enim Salamini siue Constantii ex quinque modis habet, Paphii vero & Siculi ex quatuor cum dimidio modis ipsum metiuntur. Satu vocatur ex ipsa Hebraica lingua accepta, & muliebri genere prolata. Verum in Græca neutro genere profertur, Saton enim dicitur, & non Satos. Est autem Modius superexpletus, ut plenus quidem fiat Modius, verum per id quod superfluit, quarta modii pars fiat. Appellatur autem Saton iuxta eandem linguam prolatum, assumptio aut eleuatio, eo quod mensurans habitum quodam mensuram accipiat ac leuet. At Modii nomen per multam diligentiam ab Hebræis inuentum est, vigintiduos sextarios complectens, non autem simpliciter, neque prout iustus, sed propter multam sinceritatem. Nam modius contigit, quemadmodum lex dicere solet, iuxta Mensuram sanctam mensuratus est. At Mensura sancta nihil aliud est, quam vigintiduo opera, quæ fecit Deus in sex diebus hebdomadis. Prima enim die fecit superiores cælos, terram, aquas, ex quibus elementis est & crystallus, & grando, & glacies, & spiritus ministrantes coram ipso, qui sunt hi, Angeliantes faciem, & Angeli gloriæ, & Angeli ventorum ispirantium, & Angeli nubium ac caliginum, nitus ac grandinis, & glaciæ. Et Angeli vocum, tonitruorum, fulgurum, frigoris, æstus, hyemis, autumni, veris, æstatis, & omnium spirituum, creaturarum ipsius, quæ sunt in celo & in terra. Abyssos tum infra terram, tum tenebras ipsius Chaos, vespeream & noctem, lucem diei & diluculi. Hæc septem opera maxima fecit Deus in prima. In secunda vero firmamentum in medio aquarum, & diuisionem aquarum supra firmamentum, & earum quæ sunt infra firmamentum, in facie totius terræ. Hoc solum fecit Deus secunda die. Tertia vero die maria, flumina, & fontes ac stagna, & semina, sementi germina, ligna fructifera & insug fera, syluas. Hæc quatuor opera maxima fecit Deus in tertia die. Quarta vero Solem, Lunam, stellas, hæc tria magna opera fecit Deus quarta die. Quinta autem cete magnas, pisces, & alia reptilia in aquis, volatilia lata: Hæc tria opera magna fecit Deus quinta die. Sexta vero die bestias, pecora, reptilia terræ, hominem. Hæc quatuor magna opera fecit Deus sexta die, & fuerunt omnia in sex diebus. facta opera à Deo, vigintiduo, & absoluit Deus omnia in sexta die, quæ in cælis sunt & in terra, in mari & in abyssi, in luce & in tenebris, & omnibus, & requieuit Deus ab omnibus operibus suis in septima die, & benedixit ipsam, ac sanctificauit ipsam, & manifestauit per Angelum Moysi, quod etiam vigintiduo capita sunt ab Adam usque ad Iacob. Et eligam mihi ipsi ex femine ipsius populum acceptum ab omnibus gentibus. At vero capita de quibus dixit dominus, hæc sunt. Adam, Seth, Enos, Enoch, Arphaxad, Sala, Cainan, Phalec, Maleleel, Heber, Ragau, Jared, Seruch, Nachor, Mathusala, Thara, Lamech, Noë, Abraham, Isaac, Iacob, Sem. In summa vigintiduarum generationes. Quapropter etiam vigintiduarum sunt apud Hebræos literæ, & ad ipsas numerati sunt etiam libri ipsorum vigintiduo, qui sunt vigintiseptem. Vnde quoniam quinque duplicantur apud ipsos elementa ut sunt etiam ipsa vigintiseptem & in vigintiduo contrahuntur, ea gratia etiam libros vigintiseptem existentes, vigintiduos fuerunt. Quorum primus est Breschith, qui vocatur Genesis mundi. Veellefmoth, qui exitus filiorum Israël ex Aegypto. Vajjra, qui Leviticus. Vaiedaber, qui est Numeri. Ellehadbarim, Deuteronomium. Dieu, liber Iesu Naue. Diob, liber Iob. Scopthim, Iudicum, Diaruth, liber Ruth. Sephertehilim, Psalterium. Dibreiamim, primus Paralipomenon. Dibreiamim, secundus Paralipomenon. Semuel, primus Regnum. Cadusemuel, secundus Regnum. Dmelachim, tertius. Dmelachim, quartus. Dmischle, liber Proverbiorum. Decoelech, Ecclesiastes. Sirhasicim, Canticum canticorum. Dathariafara, duodecim Prophetæ. Desaiu, liber Prophetæ Eia-

Die-

Regi Rom.
successio.Corus men-
sura.Lethec.
Gomor.

Batos.

Mnasis.

E

Makm.

Modus.

Saton.

Modus ii.

Sua.

Mensura.

falsa.

Opera Dei.

fecit durum.

vigintiduo.

G

Vigintiduo.

capita.

Vigintiduo.

litera.

H

Vigintiduo.

libri.

A Dieremi, Hieremi, Diezechel, liber Ezechielis. Daniel, Danielis liber. Diestra, Esdra primus. Diestra, Esdra secundus. Dether, liber Esther. Hi viginti septē libri, vigintiduo numerantur, iuxta numerum elementorum, quandoquidem etiam quinque elementa duplicantur, velut supra diximus. Est autem & alius parvus liber, qui vocatur Cinoch, hoc est lamentatio Hieremi. Hæc autem Hieremiæ connectitur, & est superfluous liber extra hunc numerum & Hieremiæ adinfectus. Hi vigintiduo numeri, qui ubique inveniuntur, & in diversis speciebus numerantur, & in vigintiduo operibus, quæ fecit Deus in sex diebus creationis mundi, & in viginti generationibus, ab Adam usque ad Israel: & in vigintiduo elementis literarum, ab Aleph usque ad Tau, & in vigintiduo libris, à Genesi usque ad Esther, mensura nobis facti sunt vigintiduum sextariorum, quæ mensura vocatur, apud Hebræos Mode, apud Græcos Modion, propter claritatem. Similiter autem & Aegyptij hanc mensuram vocant, Syri item ac Arabes Modia dicunt, & significat vox ipsa confessionem. Impletus enim modius conficitur, quod plenus est, appellatur autem & Gnomon. At per numerum vigintiduum operum Dei ab initio, & vigintiduarum generationum usque ad Iacob, & vigintiduum librorum usque ad Esther, & per vigintiduarum literarum propositum, ex quibus lex Dei nobis exhibita est, & doctrina Dei nobis præscripta, hoc indicatur, quod ex Legge & mysteriis in ipsa Christus nobis venturus testimoniū accepit, ac revelatus est, qui ubi venit in Evangelio, implevit nobis mensuram vite per modium, hoc est confessionem, omni ipsam confesso, & qui vitam ab ipso accipit. Quapropter mensuram hanc sanctam Hebræi dicunt, quæ est vigintiduo sextariorum, iuxta relatas rationes, Multæ enim aliæ gentes, aut apposuerunt, aut detraxerunt ab hac mensura exacte apud Hebræos numerata. Sed & apud Romanos contigit modij mensuram simili capacitate appellari, quemadmodum apud Hebræos Aleph, admonet puerum ut discat, ita & apud Græcos Alphin quæ re contigit vocari. Vnde nimirum etiam alpha ex Hebraica in Græcam transumptum est linguam. Proinde Modius ex Hebraica lingua inuentus est, & a confitendo dictus, velut saepe dixi, ex ipso vsu facta interpretatione. Nisi enim ipsum plenissime quis impleverit, non conficitur quod plenus est. Vbi vero repleverit mensuram ac cōculserit, tunc conficitur quod plenus est. Cabus vero ex eadem lingua, dixerunt mensura est, hoc est quarta pars modij. Chœnix autem, & Hyphe, vna mensura est, sed duplici nomine appellatur, est autem duorum sextariorum, & aliquantule partis. Drax farina, hoc est pugillus, hæc mensura nullam curiositatem requirit, & est omnib. manifesta. Artaba, hæc mensura apud Aegyptios nomen requirit, est autem sextariorum septuaginta duorum, & hæc mensura ex multa diligentia collata est Septuaginta duorum tunc turrim ædificabant, quando in septuaginta duas linguas, ex vna confusi sunt. Vnde & Meropes appellati sunt, propter diuisam vocem. Eandem mensuram habet & Metreta, iuxta mensuram sanctam. Tres mensuræ similitudinis, quas Abraham Angelis præparare Saram iussit, ex quibus mensuris panem subcinericium fieri præcepit. hæc autem mensuræ singulæ gomoni capiebant. Gomoni autem erat decima pars magnæ mensuræ, hoc est Artabæ, quæ decima pars est sextariorum septem, & quintæ vnius partis. Tria cana panum chondritarum, ubi conuerunt tunc reponere chondritas. Est autem species panis Chondrites in duas partes confectus, ex alica cōstas. Nebel vini, est mensura sextariorum centum quinquaginta. Sator, sextariorum quinquaginta sex est. Alabastrum vnguenti, vasculum est vitreum capiens libram olei, mensura vero est sextarij dimidij. Alabastrum autem appellatum est propter fragilitatem. Campaces aquæ duodecim sextariorum aquæ mensura est. At Campaces Helia præparatus, quatuor sextariorum mensura est. Cotyla dimidij sextarii est. Appellata est Cotyla, ab eo quod Sextarius in duas partes secetur. Cyathus est sexta pars sextarii. Scriptura Cyathos Medecoth appellat. At cola siue colatoria instrumenta Masmarch vocat. Eodem autem no-

mine ambo vsi sunt, nam & eundem vsu & actionem exhibent. Tryblum iuxta formam est vas ad intinctus obsoniorum paratum, siue paropsis, mensuram vero dimidij sextarii habet. Sextarius Alexandrinus, duarum librarum pondus in oleo habet. Aporryn, apud solos Thebanos mensuratur, dimidium enim Saitæ est. Verus autem Saites, sextariorum vigintiduum est. Sabitha, Syriaticum nomen est, quod torcularis haultorium interpretari possis, apud Afcalonitas est sextariorum vigintiduum. In, quod magnum vocatur, sextariorum octodecim est. At sanctum In, sextariorum nouem. Congius, sextariorum octo est, verum sanctus appellatur Congius, sextariorum sex, quæ est duodecima pars metretæ. Talentum omnem mensuram, quæ ponderatur, excedit, verum iuxta libræ pondus, est librarum centum vigintiquinque. Sex minuta talenti, septem assaria sunt. At septem minuta assariorum, centum denarii sunt. Argenteus excusus est ab initio, numisma, hoc autem assarij excusus est, aut Abraham in Chanaanem formam eius intulisse. Porro ex partibus centum vigintiquinque talenti, est libra vna. Libra autem, est duodecim vnciarum. Vncia, habet stateres duos, Sater, dimidium quidem est vnciæ, habet autem duo didrachma Siclus, qui & quadrans dicitur, quarta pars est vnciæ, dimidium stateris, habens drachmas duas. Vnciæ enim erant octo drachmæ. Vocatur & Holce ipsa drachma. Est & eiusdem ponderis Holce cum Siclo, apud eum qui ponderauit per temporis occasionem capillum Absolonis, quando tondebatur, habentem Holcen sicclorum centum vigintiquinque, hoc est libras duas & dimidiam. Obolus, & ipse in argento excusus erat, mensuram autem siue pondus etiam hic vnciæ habebat, non ex argento factus, sed ex ferro. Erat autem & alius obolus ex argento percussus, qui numisma erat, quod tenuissimum fuit, nempe octuagesima pars vnciæ. Dicit enim in Levitico, Didrachmon autem, sunt viginti oboli. Quod autem quarta vnciæ est didrachmon, id docuimus. Aereoli, siue Chalci, hos Aegyptij inuenerunt, sunt autem argentei excusi, quapropter & apud Alexandrinos vocatur Argentea, ærea. Est autem Aereolus pondere, octaua pars vnciæ, quemadmodum drachma. Mina, Latinis Mina, in Hebraica, lingua Mneme vocatur. Italica Mina, quadrangula staterum est, hoc est vnciarum viginti, id est libræ vnius & duarum tertiaram partium libræ. Argenteorum autem multæ formæ, pro temporis occasione excusæ sunt. At Nummus excusus est à Numa rege quodam Romanorum. Dichryson autem vocabatur veteres dimidium argenti. At Argentum hoc est, quod Romani Miliaresium vocant, hoc est militare donum. Dichryson autem etiam hoc argentum erat, quod postea adulterinum vocatum est, ex causa quod sublati esset rex eius temporis, & eiectus esset eius character siue imago ex Dichryso, quæ in ipsa ferebatur. Ex eo enim tempore ubi inuentum fuisset dichryson, sublatis regis imaginem ferens, adulterinum nominabatur, siue reprobum. Pholes quod & Talentum vocatur, duplex est, ex duobus argenteis compositum, & sunt ducenti octo denarii. Et Pholes duominuta iuxta denarium, sed non iuxta argentissimum, Mares, Mensura est apud Ponticos duarum hydriarum. Hydria autem ipsis decem sextariorum est, ut sit Mares viginti sextariorum Alexandrinorum. Cypros apud eosdē Ponticos, mensura est siccarum frugum modij duo, quæ mensura dicitur esse apud ipsos chœnicum quinq; Chœnix autem apud ipsos sextariorum quinque est, ut sit Cypros sextariorum vigintiquinq;. Nam magnus apud ipsos modius, sextariorum vigintiquatuor est. Collathon est apud Syrios dimidium liquidi sati, est autem sextariorum vigintiquinque. Congiarium, mensura est liquidorum, & ipsa apud Hebræos sic profertur. Hæc mensura est in Chronicis Eusebij, & aliis Chronographis indicata, prout quisque eius temporis regum perambitionem populo Romano exhilarando largitus est, interpretari potes coniunctum aut contortum.

E
Tryblum.Sextarius.
Aporryn.Saites.
Sabitha.
m.

Congius.

Talentum.

Argentens.

F
Libra.
Vncia.
Stater.
Siclus.
Quadrans.
Drachma.
Hole.

Obolus.

Didrachmon.

Aereoli.

Mina.

Nummus.

Dichryson.

Miliaresium.

Pholes.

H
Mares.

Hydria.

Cypros.

Collathon.

Congiarium.